

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVA

QEVERIA E KOSOVËS / VLADA KOSOVA / GOVERNMENT OF KOSOVA

**MINISTRIA E TREGTISË DHE INDUSTRIË
MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE
MINISTRY OF TRADE AND INDUSTRY**

**DEPARTAMENTI I TREGTISË / DEPARTMAN TRGOVINE /
DEPARTMENT OF TRADE**

Trade Brief za Trgovinu Uslugama

Januar - Jun 2017

Pripremio: Mirsad Simnica

Shqipe Jashari Sekiraqa

Oktobar, 2017

Sektor usluga je važna komponenta ekonomije svake zemlje. On pruža direktan i važan doprinos BDP-u i stvaranju radnih mesta, i pruža značajne doprinose za drugi deo ekonomije, čime utiče na ukupnu investicionu klimu, koja je bitna determinanta rasta i ekonomskog razvoja.

Usluge su glavni prihodi za većinu drugih preduzeća, npr. Infrastrukturne usluge kao što su energija, telekomunikacije i transport. Finansijske usluge koje olakšavaju transakcije i obezbeđuju pristup finansijama za investicije. Zdravstvene i obrazovne usluge koje doprinose zdravoj i dobro obučenoj radnoj snazi. Pravne i računovodstvene usluge koje su deo institucionalnog okvira potrebnog za podršku zdravoj tržišnoj ekonomiji. Ovi sektori usluga su ključni deo investicione klime i mogu imati veći uticaj na ukupne performanse biznisa i nivo investiranja, a time i rast i produktivnost u privredi.

Trgovina uslugama na Kosovu za period Januar-Jun 2017 iznosilo je 568,2 miliona evra. Od ovog iznosa, ukupan izvoz iznosio je 350,1 miliona evra, dok je uvoz iznosio 218,1 miliona evra. Ovo pokazuje pozitivan trgovinski bilans od 132,1 milion evra. Ako ga uporedimo sa istim periodom Januar-Juni 2016 godine, vidimo da je izvoz usluga iznosio 324,8 miliona evra, dok je uvoz rezultirao sa 204,5 i bilans 120,2 miliona evra u međunarodnom trgovanju uslugama. Iz gore navedenih statistika vidimo da imamo pozitivan trend povećanja bilansa usluga za 11,9 miliona evra ili 10%.

Trgovina Uslugama / Bilans Januar-Jun 2017

Godina	Izvoz Usluga	Uvoz Usluga	Bilans
	<i>miliona evra</i>	<i>miliona evra</i>	<i>miliona evra</i>
2017	350.1	218.1	132.1
2016	324.8	204.5	120.2

Izvor: Centralna Banka Kosova

Glavni segmenti koji su doprineli pozitivnom trgovinskom bilansu za period Januar-Juni 2017 su: Putovanja (turizam) sa vrednošću izvoza od 241,4 miliona evra, praćeno stručnim i poslovnim uslugama sa 31,5 miliona evra, komunikacijske usluge (ICT) sa 23,5 miliona evra, vladinih usluga sa 17,9 miliona evra i građevinskih usluga 3,6 miliona evra.

Putničke usluge i usluge turizma se pripisuju Kosovskoj dijaspori i stranim državljanima koji rade na Kosovu.

Izvoz Usluga / Top Sektori Januar-Jun 2017

Godina	2017
	<i>miliona evra</i>
Putovanje	241.4
Ostale poslovne usluge	31.5
Usluge telekomunikacija, kompjuterske i informacione usluge (ICT)	23.5
Vladine robe i usluge	17.9
Građevinske usluge	3.6

Izvor: Centralna Banka Kosova

U poređenju sa istim periodom 2016 godine, putničke usluge (turizam) čiji je izvoz dostigao 219,1 milion evra, zatim poslovne i profesionalne usluge sa 29,6 miliona evra, komunikacione usluge 21,8 miliona evra, vladine usluge 17,5 miliona evra i građevinske usluge 5,2 miliona evra. Analizirajući ove statistike, vidimo da imamo pozitivan trend povećanja usluga na izvoze. Negativni trend trgovine uslugama (koji se odnosi na bilans usluga), svake godine uključuje jedan od glavnih sektora: transport -38,7 miliona evra i usluge penzija i osiguranja -11,8 miliona evra (period: Januar-Jun). Imajući pozitivan bilans usluga rezultiralo je smanjenjem visokog trgovinskog deficita u robi.

Pregovori Trgovine Uslugama u okviru CEFTA

Pregovori Trgovine Uslugama su organizovani u devet rundi pregovora i predviđeno je biti završeni u roku od 18 meseci od prve pregovaračke sednice koja je organizovana u oktobru 2014. Rok za završetak pregovora očekuje se u novembru godine 2016.

Runda 1	Poslovne i Profesionalne Usluge	06.09 2014/Skopje
Runda 2	Poslovne i Profesionalne Usluge	26.02. 2015/ Brisel
Runda 3	Turizam, Životna Sredina, Rekreative Usluge (osim Audiovizuelnih)	29-30.06.2015/ Moldavija
Runda 4	Komunikacione i Građevinske Usluge	17-18.09.2015/ Moldavija
Runda 5	Usluge Distribucije, Obrazovanja i Zdravstvene Usluge	23.11.2015/ Moldavija
Runda 6	Finansijske Usluge i Transport	2016/Crna Gora
Runda 7, 8, 9	Pregled sektora posvećenih promeni i dodatnih pregovora	2016/Crna Gora

Prva runda pregovora (Poslovne i Profesionalne Usluge) održana je 6. novembra 2014 godine u Skoplju, u Makedoniji. Na sastanku su učestvovali predstavnici Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Kosova i Srbije.

Druga runda razgovora kojom je predsedavala Moldavija održana je 26. februara 2015 godine u Briselu, i pregovaralo se o poslovnim i profesionalnim uslugama kako je planirano za prva dva runda. Treća runda pregovora održana je 29 i 30. juna 2015 godine u Moldaviji, gde se pregovaralo o Turizmu, Životnoj Sredini, Rekreacionim Uslugama.

Četvrta runda pregovora održana je od 17. do 18. septembra, dok peta runda pregovora, takođe u Moldaviji 23. novembra 2015, dok 6,7,8 i 9 runde pregovora koje obuhvataju (finansije, transport i pregled sektora posvećeni promeni i dodatnim pregovorima) održane su u Crnoj Gori tokom 2016. Učesnici iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Kosova i Srbije učestvovali su na svim participativnim sastancima. Trenutno se radi na usvajanju Dopunskog Protokola 6 za usluge, gde nakon usvajanja nastaju obaveze zemalja članica CEFTA za implementaciju AP6.

TIS Databaza

Što se tiče baze podataka TIS i njene implementacije, baza podataka za trgovinu uslugama u MTI je poboljšana. Baza sadrži 6 kategorija različitih oblasti kako sledi:

1. Statistika - uvoz, izvoz i trgovinski bilans.
2. Zakonodavstvo.
3. Relevantni akteri i njihovi kontakti.
4. Trgovinske barijere.
5. Ofanzivne i zaštitne mere.
6. Trgovinski sporazumi.

Baza podataka TIS je organizovana na osnovu sektora i određuje vladine agencije odgovorne za različite mere. Baza podataka takođe sadrži kratke komentare o potencijalnim pitanjima za određene mere, kao što su ograničenja pristupa tržištu ili potencijalne diskriminatorne odredbe. Baza podataka je veoma vredan mehanizam. Ova baza treba da sadrži podatke zasnovane na segregiranim kategorijama, aktivnostima i projektima koje je MTI preduzelo u kontekstu CEFTA i SSP, uz široko uključivanje drugih relevantnih aktera kao što su resorna ministarstva, agencije i privatni sektor (komore, udruženja itd.). Međutim, baza podataka mora biti popunjena i ažurirana i ne predstavlja potpunu listu svih mera sadržanih u zahtevima Direktive o Uslugama.

Direktiva o Uslugama

Trenutno, Ministarstvo Trgovine i Industrije u saradnji sa EU projektom je u završnoj fazi razmatranja domaćeg zakonodavstva da je u skladu sa Direktivom EU 2006/123 / EU. Direktiva o Uslugama ima za cilj olakšavanje uspostavljanja i pružanja usluga u drugim zemljama članicama i pružanja prekograničnih usluga između država članica EU. S obzirom da je Direktiva

horizontalni instrument koji pokriva širok spektar usluga, njena implementacija zahteva kombinaciju zakonodavnih, organizacionih i praktičnih mera. Odredbe direktive u znatnoj meri zasnovane su na sudskoj praksi Evropskog Suda Pravde u oblastima slobode osnivanja i pružanja usluga i komplimentiraju postojeće instrumente EU. Direktiva obavezuje države članice da uspostave "Jedinstvenu Kontaktanu Tačku" i učestvuju u elektronskom sistemu razmene informacija i saradnji u nadgledanju usluga između država članica. Za Kosovo JKT je veoma važno zato što sve poslovne usluge mogu biti obezbeđene preko Veb Portala od prijema informacija o otvaranju preduzeća, dobijanja dozvole i licenci i potencijalnih sektora za direktne investicije. Njena uloga je kao jedan E- commerce portal, ali šira u smislu poslovanja.

Ministarstvo Trgovine i Industrije odnosno Departman Trgovine (MTI) izradilo je Zakon o Uslugama koji transponuje Direktivu EU Br. 2006/123 / EZ o Uslugama na unutrašnjem tržištu. Novi zakon o Uslugama Br. 05/L-130 je usvojen od strane Skupštine Kosova i stupio na snagu u Martu 2017 godine. Ovaj zakon pokreće dodatne obaveze za usklađivanje svih zakonskih akata i podzakonskih akata Kosova sa ovim zakonom. Predviđeno je i donošenje podzakonskih akata za sprovođenje ovog zakona.

Na osnovu Zakona o Uslugama 05/L-130 izrađena su dva administrativna uputstva:

Administrativno Uputstvo o Načinu Funkcionisanja Jedinstvene Kontaktne Tačke i prošlo je sve postupke prethodnih konsultacija i javnih konsultacija. Administrativno Uputstvo o Postupku Obaveštavanja i Ocenjivanju Usaglašenosti Nacrta Normativnih Akata sa Zakonom o Uslugama prošlo je sve postupke i očekuje se biti upućen Vladi.

Što se tiče međusobnog priznavanja profesionalnih kvalifikacija sa zemljama regiona u protekle dve godine održani su redovni sastanci. Zemlje članice CEFTA su već potvrdile otvaranje pregovora o uzajamnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija za četiri odabrana sektora sa zajedničkim interesom za priznavanje kvalifikacija. Sektori za koje se očekuje početak pregovora krajem 2017 godine su: Doktori, Zubari, Arhitekta i Inženjeri.